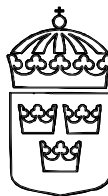

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om hemlig dataavläsning (Ju 2016:12)

**Dir.
2017:102**

Beslut vid regeringssammanträde den 19 oktober 2017

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 12 maj 2016 kommittédirektiv om att undersöka om det bör införas bestämmelser om hemlig dataavläsning i svensk rätt (dir. 2016:36).

Utredaren får nu även i uppdrag att

- analysera och ta ställning till om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kan knytas enbart till den person som åtgärden avser, i stället för till ett telefonnummer, annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning, och
- föreslå de författningsändringar eller andra åtgärder som behövs.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i den del som omfattas av dessa direktiv redovisas senast den 13 april 2018. Uppdraget i övrigt ska fortfarande redovisas senast den 13 november 2017.

Tillstånd till hemlig avlyssning och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation är knutna till ett visst telefonnummer, annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning

I den brottsbekämpande verksamheten är det ibland nödvändigt att använda hemliga tvångsmedel. Till dessa räknas bl.a. hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation.

Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får endast avse ett visst telefonnummer, annan adress (t.ex. e-postadress) eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning, med viss anknytning till den person som åtgärden avser. Detsamma gäller som huvudregel även vid hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Vilket telefonnummer eller liknande som tvångsmedlet avser ska anges i tillståndsbeslutet. Tillstånden beslutas normalt av domstol.

I kriminella kretsar är det vanligt med anonyma sim-kort och att personer byter både kort och telefon i syfte att undvika avlyssning eller övervakning. Varje gång det sker ett sådant byte måste ett nytt tvångsmedelsbeslut meddelas eftersom tillstånden avser ett visst nummer eller liknande. Det har tidigare diskuterats om tillstånden i stället borde knytas enbart till den person som tvångsmedelsbeslutet avser (se t.ex. prop. 2013/14:237, s. 96–97 och 106). En sådan ordning skulle enligt de brottsbekämpande myndigheterna kunna bidra till en mer effektiv verkställighet och till att säkerställa att rätt person avlyssnas eller övervakas. Regeringen var dock inte beredd att göra några förändringar då och anförde bl.a. att förutsättningarna för tillämpningen av proportionalitetsprincipen skulle försämrats om åtgärden inte var bestämd till en viss adress eller liknande. Detsamma gällde enligt regeringen möjligheten att bedöma om tillståndet behöver förenas med villkor för att tillgodose intresset av att enskildas personliga integritet inte kränks i onödan. För att bidra till behovet av effektivisering utökades däremot möjligheten för åklagare att fatta interimistiska beslut om hemlig avlyssning

och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (prop. 2013/14:237, bet. 2014/15:JuU2, rskr. 2014/15:22).

Åklagarmyndigheten har därefter tagit upp frågan på nytt. Enligt myndigheten är det ovanligt att domstolen gör någon egentlig prövning av kopplingen mellan den misstänkte och adressen, utan prövningen koncentreras i första hand till om det kan antas att brott begåtts och till kopplingen mellan den misstänkte och brottet. Enligt Åklagarmyndigheten bör man överväga en ordning där domstolen fattar ett grundbeslut, men där åklagaren är behörig att besluta om avlyssning eller övervakning av ytterligare telefonnummer eller andra adresser (dnr Ju2015/3153/Å). Vidare har riksdagen tillkännagett som sin mening att det bör utredas om denna typ av beslut skulle kunna kopplas till en person i stället för till ett telefonnummer eller annan adress (bet. 2016/17:JuU17, punkt 6, rskr. 2016/17:212).

Kan tillståndet i stället knytas enbart till den person som åtgärden avser?

För att brottslighet ska kunna bekämpas på ett effektivt sätt krävs att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till ändamålsenliga och verkningsfulla verktyg. Personer som är föremål för tvångsmedel kan i dag tillfälligt undgå hemlig avlyssning och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i realtid genom att t.ex. byta telefon eller simkort. Enligt Åklagarmyndigheten finns det ett utrymme för att förändra hanteringen av situationer när nya adresser eller liknande aktualiseras efter att ett initialt beslut om avlyssning eller övervakning har fattats. En ny analys om det finns förutsättningar att knyta rätten att använda tvångsmedlen till den person som tvångsmedelsbeslutet avser och inte till ett telefonnummer, annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning ska göras. Samtidigt är det viktigt att reglerna och deras tillämpning uppfyller mycket högt ställda krav på rättssäkerhet och att intrång i enskildas integritet minimeras. En särskild fråga är vilka konsekvenser en sådan förändring kan ha för rättssäkerheten och enskildas personliga

integritet. För att säkerställa att rätt person blir föremål för tvångsmedlet är det också angeläget att prövningen av om avlyssningen eller övervakningen ska avse ett nytt telefonnummer eller liknande är reell och väl underbyggd.

Utredaren ska

- analysera och ta ställning till om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kan knytas enbart till den person som åtgärden avser, i stället för till ett telefonnummer, annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning, och
- föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i den del som omfattas av dessa direktiv redovisas senast den 13 april 2018. Uppdraget i övrigt ska fortfarande redovisas senast den 13 november 2017.

(Justitiedepartementet)